

Fokkerij in nieuw perspectief

Probleemloze koe voor low-inputbedrijf

Er gaan steeds meer geluiden op dat we in Nederland moeten werken aan een ander type koe. Deze koe zal goed inzetbaar moeten zijn op low-inputbedrijven; ze is zelfredzaam, benut ruwvoer efficiënt en is bij een groot aandeel ruwvoer in het rantsoen nog steeds productief, gezond en vruchtbaar. Dit is wat wij noemen 'de landschapskoe'. Sinds 1 januari zijn diverse netwerkgroepen aan de slag met de Landschapskoe.

Yvette de Haas
Wageningen UR Livestock Research

De afgelopen jaren hebben de trend van schaalvergroting en productieverhoging, door verbeterd management en fokkerij, een belangrijke bijdrage geleverd aan de winstgevendheid van de veehouderij. Met de huidige melkprijs en de doorgaande schaalvergroting zien we dat de zelfredzaamheid van koeien weer volop de aandacht heeft. Hebben we daar wel voldoende op gefokt de afgelopen jaren?

Er lijkt een tweedeling gaande in de melkveehouderij, namelijk enerzijds intensief en anderzijds extensief. De huidige selectiestrategie in Nederland is met name gericht op de intensievere melkveehouderij. Het fokdoel voor extensieve melkveehouders is niet identiek aan de intensieve melkveehouderij. Het is een belangrijke vraag welke type koe het beste past bij de bedrijven die vaak in een landschappelijk waardevolle omgeving staan en melk willen produceren van hoofdzakelijk gras. Vanuit de praktijk komen steeds

meer geluiden dat hiervoor een ander type koe moet komen, een koe die wij getiteld hebben als 'de landschapskoe'. Maar waar moet die koe dan aan voldoen, wat moet ze kunnen? Dat antwoord gaan veehouders zelf geven, in diverse netwerken.

LNV Praktijknetwerken

Er zijn vijf netwerken gevormd rondom dit onderwerp (zie kader). De netwerken steken ieder vanuit hun eigen optiek op de landschapskoe in. Twee netwerken vanuit een rasopectiek (MRIJ en Blaarkop), één netwerk vanuit diverse bedrijfssystemen, en twee netwerken vanuit de biologische fokkerij (BIO-KI en Fundamentfokkerij). Al heeft ieder netwerk een eigen invalshoek, een aantal vragen overlappen. Deze zijn ondergebracht in het gezamenlijke traject landschapskoe:

- Welke eigenschappen moet deze koe bezitten?
- Hoe moet een fokprogramma voor dit type koe opgezet worden?

In maart 2009 is er een startbijeenkomst geweest waar de veehouders uit ieder netwerk samen hebben nagedacht over de landschapskoe. Daaruit kwam de grootste bindende factor van de netwerken, namelijk de gedachte dat de huidige manier van fokkerij hen niet biedt wat ze zoeken voor de toekomst. En door daar samen over na te denken, kan men leren van elkaar, maar kan ook een vuist gemaakt worden.

Eigenschappen landschapskoe

In de eerste plaats moet er een gezamenlijke definitie van 'de landschapskoe' komen: wat is dit voor type koe, welke eigenschappen heeft ze? En hoe rangschik je die eigenschappen: welke eigenschap is belangrijker? De eigenschappen

DE LANDSCHAPSKOE

Als eenmaal duidelijk is wat de eisen voor de landschapskoe zijn, moet nagedacht worden over een adequaat fokprogramma.

Foto: WUR Livestock Research

Netwerken voor de landschapskoe

- **Versterking fokkerij van Groninger Blaarkop** (*Wim de Wit*), met als doel te definiëren hoe het fokdoel van de Blaarkop eruit zou moeten zien, waarbij een duurzame, brede inzet van de Blaarkop het doel is.
- **Fokdoel voor probleemloze koe** (*Yvette de Haas*), met als doel om fokdoelen en een gecoördineerd fokprogramma te ontwikkelen voor probleemloze koeien in low-inputsystemen.
- **Biologische KI** (*Wytze Nauta*), met als doel om kennis te verzamelen over het potentieel aan geschikte stiermoeders op biologische bedrijven en het hele proces van de selectie van stieren, het inzetten van stieren en het te volgen fokprogramma.
- **Fokken op bedrijfsstijlen** (*Frans den Hartogh*), met als doel om een stierenkaart uit te denken, gericht op bedrijfsstijlen.
- **Fundamentfokkerij Fries-Hollands Vee** (*Wytze Nauta*), met als doel het verhogen van de kennis over het fokken volgens de familieteelt- en fundamentele methode op bedrijfs- en populatieniveau en deze kennis te verspreiden naar andere fokkers van (authentieke) rassen.

worden geïnventariseerd door een enquête onder veehouders die in de doelgroep van elk afzonderlijk netwerk vallen. De uitkomst van deze enquête wordt gebruikt als input voor een bespreking en discussie in kleinere groepen veehouders dit najaar. In november 2009 worden de netwerken weer bijeen geroepen voor een afstemming van de eigenschappen en om daar een rangschikking en weging aan toe te kennen.

Fokprogramma

Als eenmaal duidelijk is wat de eisen voor de landschapskoe zijn, moet nagedacht worden over een adequaat fokprogramma. Het fokprogramma zal streven naar verbetering van de geselecteerde kenmerken uit de eerste fase van het project. Het mag duidelijk zijn dat niet iedere veehouder of iedere groep veehouders precies dezelfde landschapskoe wil. In het project zal onder andere een tool worden ontwikkeld waarin veehouders zelf verschillende kenmerken kunnen wegen. De veehouder kan daarmee voor zijn eigen bedrijf en koeien zijn fokprogramma bijstellen in een door hem gewenste richting. Bovendien zullen omvang en structuur van verschillende vormen van fokprogramma's met elkaar worden vergeleken.

Op de website <http://www.verantwoordeveehouderij.nl/> staan de netwerken uitgebreid beschreven.